

YHTEISKUNTAOPIN KOE 21.9.2018 HYVÄN VASTAUKSEN PIIRTEITÄ

Tutkintoaineen sensorikokous on hyväksynyt seuraavat hyvän vastauksen piirteet.

Yhteiskuntaopin kokeessa keskeisinä arvioinnin perusteina ovat opetussuunnitelmien mukaisten sisältöjen, ajattelutapojen ja taitojen hallinta sekä yhteiskuntaopin keskeisten käsitteiden asianmukainen ja täsmällinen käyttö. Arvioinnin kohteena on myös kokelaan kyky tulkita ja arvioida kriittisesti yhteiskunnallisia ilmiöitä kuvaavaa informaatiota, tehdä niistä itsenäisiä päätelmiä sekä vertailla yhteiskunnallisia ilmiöitä koskevia tulkintoja ja ottaa niihin perustellusti kantaa. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota myös esitystapaan; vastauksen tehtävänannon mukaisuuteen, rajaukseen ja argumentaation selkeyteen.

Vastauksista käy ilmi, että kokelas ymmärtää yhteiskunnan rakenteen ja toiminnan historiallisesti kerrostuneena ja muotoutuneena kokonaisuutena. Hän tuntee suomalaisen yhteiskunnan sosiaalisen, poliittisen, taloudellisen ja oikeudellisen rakenteen sekä niihin liittyvät keskeiset teoriat ja käsitteet ja osaa liittää tarkasteltavat ilmiöt laajempiin yhteiskunnallisiin yhteyksiinsä. Myös suomalainen yhteiskunta osataan sijoittaa kansainväliseen ja globaaliin yhteyteensä, johon kuuluu osana jäsenyys Euroopan unionissa ja sen vaikutukset. Kokelas osaa operoida yhteiskuntaopin keskeisillä käsitteillä, joita ovat valta, vaikuttaminen, vastuun ja oikeudenmukaisuuden käsitteet, talouden toiminnan perusmekanismit ja termit sekä julista vallankäyttöä ja oikeusjärjestelmän toimintaa ohjaavat periaatteet.

Aineistotehtävissä hän osaa tulkita, hyödyntää ja arvioida yhteiskuntaa ja talouden toimintaa koskevia erilaisia aineistoja, kuten tekstejä, kuvia, videoita, karttoja, diagrammeja, kaavioita ja tilastoja asianmukaisesti ja kriittisesti. Pohdintatehtävissä ja tiedollisia ristiriitoja sisältävissä tehtävissä kokelas osoittaa ymmärtävänsä yhteiskuntaa koskevaan tietoon sisältyvän teoreettisuuden ja tulkinnallisuuden sekä syy-yhteyksien monitahoisuuden ja kompleksisuuden. Hän osaa muodostaa itselleen perustellun näkemyksen ristiriitaisista ja arvosidonnaisista yhteiskunnallisista ja taloudellisista kysymyksistä. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota kokelaan valmiuteen rakentaa tiedoistaan jäsenyntyneitä kokonaisuuksia, kykyä erottaa olennainen ja epäolennainen tieto toisistaan sekä kykyä hyödyntää vastauksessa ajankohtaista tietoa.

Alla oleva taulukko on tarkoitettu arvostelutyön avuksi, ja se ottaa erityisesti esiin myös taitotavoitteisiin liittyvät vastausten ulottuvuudet. Sarakkeissa esitetyt kuvaukset ovat esimerkinomaisia.

Tehtäväkohtaisissa hyvän vastauksen piirteissä arvostelukriteerit on annettu kaksiportaisesti eli hyvälle ja kiitettävälle vastauksille. **20 pisteen tehtävissä hyvät vastaukset ovat 7–13 pistettä ja kiitettävät 14–20 pistettä, 30 pisteen tehtävissä vastaavasti 11–20 ja 21–30 pistettä.**

	0	Tyydyttävä	Hyvä	Kiitettävä
<i>Tietojen oikeellisuus ja olennaisuus; käsitteellinen täsmällisyys</i>	Ei lainkaan tehtävässä edellytettyä tietoa. Tehtävä on ymmärretty virheellisesti.	Niukkasisältöinen tai sisältää paljolti epäolennaisuuksia. Käsitteiden kovin puutteellista hallintaa. Vastaa vain osittain tehtävään.	Verraten täsmällistä ja tehtävään hyvin kohdentuvaa tietoa. Käsitteiden hyvää hallintaa.	Täsmällistä tietojen ja käsitteiden hallintaa. Olennaisia ja aiheen kannalta mielekkäästi rajattuja tietoja.
<i>Analyttisyys, loogisuus, perustelevuus</i>	Jäsentymätön, sekava. Väitteet vailla perustelua.	Niukasti perusteita esitetyille väitteille. Heikosti erittelevää aiheen tarkastelua. Luettelomainen tai epäselvä rakenne.	Väitteille verraten hyviä perusteluita. Aiheen tarkastelu johdonmukainen, vaikka paikoitellen puutteita. Joiltakin osin analyttinen.	Hyvin analyttinen yleisote. Väitteillä hyvät perustelut ja aiheen tarkastelu johdonmukaista ja argumentoivaa.
<i>Kriittisyys, moniperspektiivisyys, kyky arvioida ja soveltaa tietoja</i>	Ei minkäänlaisia (lähde)kriittisiä huomioita eikä järkiperustaista tietojen arviointia tai soveltamista. Ei merkkejä eri tulkintojen tai vaihtoehtojen pohdintakyvystä.	Heikkoja merkkejä lähdekriittisyydestä. Joitain satunnaisia heikkoja merkkejä eri näkökulmien ja tulkinnallisuuden pohdinnasta. Kyky soveltaa tietoja on heikosti havaittava.	Paikoitellen hyvää (lähde)kriittistä pohdintaa ja hyviä tulkintoja. Joitain hyviä esimerkkejä moniperspektiivistä otetta edustavasta ajattelusta. Joitain merkkejä tietojen arviointikyvystä ja soveltamiskyvystä.	Terävä ja oivaltava (lähde)kriittinen ote. Moniperspektiivistä punnittua pohdintaa. Tietojen arviointia ja soveltamista monin paikoin.

1. Suhteelliset ja enemmistövaalit (20 p.)

Hyvässä vastauksessa käy selvästi ilmi suhteellisen vaalitavan ja enemmistövaalitavan ero: suhteellisessa vaalitavassa edustajapaikat jaetaan suhteessa annettuihin ääniin, enemmistövaalissa eniten ääniä saanut saa kaikki vaalipiirin paikat. Vastauksessa on pohdittu joitakin kummankin vaalitavan etuja ja haittoja. Suhteellinen vaalitapa tuo kansan tahdon laajemmin esiin, mutta haittana on, että valta jakautuu monelle taholle, jolloin päätöksenteko saattaa vaikeutua. Enemmistövaalin pohjalta on usein helpompi muodostaa toimintakykyinen hallitus, mutta vähemmistön vaikutusvalta jää pieneksi ja suuri osa väestöstä vaille edustajaa parlamentissa.

Kiitettävässä vastauksessa vaalijärjestelmien erot selitetään kattavammin. Vastauksessa pohditaan myös, miten vaalitapa voi vaikuttaa puoluekenttään. Enemmistövaalien järjestelmässä usein nousee esiin vain kaksi valtapuoluetta ja muiden puolueiden edustus parlamentissa on marginaalinen. Suhteellisessa vaalijärjestelmässä parlamenttiin nousee yleensä paljon puolueita, jolloin hallitukset ovat vastaavasti monipuoluehallituksia ja sisäpolitiikassa on monimutkaisempi kilpailuasetelma.

2. Kuntien talousvaikeudet (20 p.)

Hyvässä vastauksessa käy ilmi, että vaikeuksien syynä on paljolti talouden yleinen laskukausi ja siitä seurannut kuntien verotulojen lasku sekä monissa kunnissa lisäksi työikäisen väestön poismuutto ja sitä myöten elinkeinoelämän näivettyminen. Kunta voi yrittää kohentaa talouttaan esimerkiksi kiristämällä kunnallisveroa, leikkaamalla kunnan tarjoamia palveluja tai korottamalla niiden hintaa. Esimerkkeinä ongelmista voidaan pohtia, että leikkaukset heikentävät asukkaiden palveluja ja kunnallisveron kiristys voi vähentää kunnan vetovoimaisuutta kotitalouksien ja yritysten silmissä. Etuina voidaan pohtia, että säästöt saattavat lisätä ponnisteluja tehostaa kunnallisia toimintoja ja säilyttää palvelut kunnassa.

Kiitettävässä vastauksessa käy ilmi, että osittain kuntien talousvaikeudet ovat seuraus siitä, että kunnat ovat saaneet vuosien mittaan paljon lakisääteisiä tehtäviä ja niistä aiheutuu kunnille menoja. Joissain kunnissa teollisuuden rakennemuutos on vienyt paljon työpaikkoja yritysten lopettaessa toimintansa. Vastauksessa annetaan useita esimerkkejä, miten kunta voi lisätä tulojaan ja pienentää menojaan. Kiinteistöveron korotukset ovat olleet tavallisia, kunnat ovat myös myyneet omaisuutta ja tehneet kuntaliitoksia keskenään. Kunta voi myös tukea elinkeinoelämää ja houkutellessa siten uusia asukkaita ja yrityksiä. Etuja ja haittoja pohditaan monipuolisemmin. Verojen kiristykset haittaavat etenkin vähätuloisia kotitalouksia, koska sekä kunnallis- että kiinteistövero ovat tasaveroja. Kiinteistövero on kuitenkin tuotoltaan ennakoitava ja kunnalle suhteellisen varma tulonlähde. Kuntaliitosten taloudelliset vaikutukset ovat vaihtelevia. Pitkällä tähtäyksellä kunnan taloutta vahvistavat etenkin uudet työikäiset asukkaat ja yritykset.

3. Vallanjako Euroopan unionissa (20 p.)

Vastauksessa Euroopan unionin toimielinten toimintaa tarkastellaan vallanjaon näkökulmasta.

Hyvässä vastauksessa selostetaan joitain eri toimielinten tehtäviä. Kansalaisten vaaleilla valitsema parlamentti ja EU-maiden hallitusten edustajista koostuva unionin neuvosto säättävät yhdessä lait sekä hyväksyvät unionin talousarvion. Parlamentti valitsee komission jäsenet ja sillä on oikeus erottaa komissio epäluottamuslauseella. Komissio laatii lakiehdotukset ja huolehtii niiden täytäntöönpanosta. Se valvoo unionin perussopimusten noudattamista ja varainkäyttöä. Eurooppa-neuvosto määrää unionin politiikan suuntaviivat sekä kehittää yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Vastauksessa tarkastellaan Wahlroosin kirjoitusta, esimerkiksi sen kriittistä asennetta unionin vallanjakoon.

Kiitettävässä vastauksessa toimielinten vallanjakoa käsitellään seikkaperäisemmin ja syvällisemmin. Euroopan unionin neuvosto huolehtii siitä, että jäsenvaltioiden talouspolitiikka on unionin periaatteiden mukaista ja valvoo talousarvion toteutusta yhdessä parlamentin kanssa. Euroopan unionin neuvosto tekee kansainvälisiä sopimuksia EU:n ja siihen kuulumattomien maiden välillä. Parlamentti hyväksyy kansainväliset sopimukset. Neuvostolla on unionissa eniten valtaa. Erityisesti komission asemaa on kritisoitu, koska sillä on paljon valtaa

mutta se ei ole kansalaisten valitsema. Wahlroosin kirjoitusta on tarkasteltu perusteellisemmin arvioimalla sekä sen osuvuutta tukevia että sitä kritisovia näkökulmia.

4. Tuottavuuden parantaminen yrityksissä (20 p.)

Hyvässä vastauksessa käy ilmi, että tuottavuudella tarkoitetaan sitä, kuinka paljon hyödykkeitä työntekijä tuottaa tietyssä aikayksikössä. Tuottavuuden paraneminen tarkoittaa siten tavaroiden tai palveluiden tuottamista aiempaa enemmän samoilla resursseilla. Makkaratehdas voi parantaa tuottavuutta esimerkiksi tehokkaammilla koneilla ja automaatiolla, parturi-kampaamo tehokkaammilla välineillä, aineilla ja työskentelytavoilla.

Kiitettävässä vastauksessa käsitellään monipuolisemmin tuottavuuden kasvun tekijöitä. Niitä ovat esimerkiksi työn uudelleen organisointi ja työolosuhteiden parantaminen tehtaassa ja parturi-kampaamossa. Työntekijöiden koulutus on tärkeä tuottavuuden lisäämisen edellytys. Tuottavuuden nousuksi voidaan katsoa myös, että yritys lisää tuotteidensa jalostusarvoa: makkaratehdas tuottaa entistä jalostetumpia valmisteita, parturi-kampaamo entistä pitemmälle kehitettyjä palveluita. Vastauksessa käy ilmi, että makkaratehdas ja parturi-kampaamo ovat varsin erilaisia yrityksiä siinä, miten niiden tuottavuutta voidaan parantaa.

5. Avioliitto ja avioliitto oikeudelliselta kannalta (20 p.)

Hyvässä vastauksessa kokelas osaa erottaa toisistaan avo- ja avioliiton: avioliitto on avioliittokumppaneiden tekemä sopimus, josta seuraa oikeuksia ja velvollisuuksia, avioliiton muoto on vapaa. Kokelas tietää, että avioliittoon ei sovelleta avioliittolakea. Avioliittoon liittyy avio-oikeus ja perimysoikeus. Avioliitossa isyys on tunnustettava, avioliitossa sovelletaan isyysolettamaa.

Kiitettävässä vastauksessa kokelas osaa verrata avo- ja avioliittoa tarkemmin. Näkökulma voi olla esimerkiksi liiton solmiminen ja purkaminen, lapsen asema, puolison elatus, perheen sukunimi tai lesken asema. Kokelas tunnistaa tilanteita, joissa osapuolten turva on sovittava sopimuksin tai osaa mainita uuden ns. avioliittolain säädökset. Avio- tai avopuolisoilla ei ole velvollisuutta todistaa oikeudessa puolisoa vastaan.

6. Työsopimuksen päättäminen (20 p.)

Työntekijä voi irtisanoa työsopimuksen syytä ilmoittamatta, mutta työnantajan irtisanomisoikeus on rajoitettu. Irtisanomisiin liittyy irtisanomisaika. Työnantaja voi irtisanoa työntekijän taloudellisista tai tuotannollisista syistä, mutta hän ei voi irtisanoa työntekijää raskauden, sairauden, sukupuolen, ihonvärin tai uskonnon perusteella. Syitä työsopimuksen purkamiseen työnantajan puolelta ovat esimerkiksi työturvallisuuden vaarantaminen, aiheettomat poissaolot tai töiden laiminlyönti. Työntekijä voi purkaa työsopimuksen, mikäli palkanmaksu on laiminlyöty tai työnantaja on muuten rikkonut työsopimusta.

Kiitettävässä vastauksessa edellä mainittuja seikkoja on pohdittu seikkaperäisemmin. Kokelas voi esimerkiksi tuoda esiin, että irtisanomisajan pituus on suhteessa työsopimuksen kesto.

Hän voi myös selvittää yhteistoimintalain merkitystä ja työnantajan neuvotteluelvoitetta. Määräaikaiset työsopimukset päättyvät ilman irtisanomista määräajan umpeuduttua.

7. Eurooppalainen arvomaailma ja sen nykytila (30 p.)

7.1. (8 p.)

Presidentti Sauli Niinistö näkee eurooppalaisen arvomaailman olevan muutoksen kourissa. Perinteiset eurooppalaiset arvot (kuten eurooppalainen oikeusjärjestys ja demokratia ovat hänen mukaansa uhattuna erityisesti hallitsemattoman maahanmuuton vuoksi. Toimittaja Saska Saarikoski puolestaan tarkastelee arvopohjaa historiallisesta näkökulmasta ja katsoo, että eurooppalaiset eivät koe riittävää yhteenkuuluvuuden tunnetta. Synä tähän hän näkee erityisesti tämänhetkiset huonot taloudelliset näkymät sekä pakolaistilanteen.

7.2. (10 p.)

Moderni näkökulma Euroopan kehitykseen tarkoittaa Jukka Petäjän mielestä perinteisten eurooppalaisten arvojen, kuten demokratian, vapauden ja tasa-arvon ihanteiden vaalimista. Uhkakuvana tälle idyllille on vähemmistön harjoittama terrorismi, joka uhkaa alistaa enemmistönkin valtaansa alle. Postmodernin Eurooppa-kertomuksen kannalta maanosan historia ei ole yhtenäinen edistyskertomus, vaan pikemminkin tarina, jossa on yhtä lailla katkoksia ja epäloogisia säröjä ja halkeamia. Euroopan historiaa ei sen mukaan voida kirjoittaa yhtenäisenä edistyskertomuksena.

Kiitettävässä vastauksessa vertaillaan näitä erilaisia näkemyksiä ja historiallisen esimerkkiaineiston (esimerkiksi sodat ja kriisit tai toisaalta hyvinvoinnin ja vaurauden lisääntyminen) avulla punnitaan kummankin kertomuksen paikkansapitävyttä.

7.3. (12 p.)

Eurooppalaista identiteettiä voidaan rakentaa yhteisen eurooppalaisen arvoperustan varaan, jota on määritelty esimerkiksi Kööpenhaminan kriteereissä. Myös Euroopan unioni on omalla identiteettipolitiikalla pyrkinyt rakentamaan kansalaisia yhdistäviä tekijöitä (kuten yhteinen lippu, hymni, vuosipäivä, passi, ajokortti ja valuutta). Myös unionin päätökset esimerkiksi vapaasta liikkuvuudesta ovat edesauttaneet yhteisöllisyyden tunteen vahvistumista. Identiteetin eräinä historiallisina ainesosina on pidetty antiikista periytyvää rationaalista ajattelua, roomalaista oikeusjärjestystä ja kristillistä lähimmäisen rakkautta. Näitä vastaan voidaan toisaalta väittää, että Euroopan historia ei ole ollut yksinomaan järjen, oikeuden tai laupeuden riemuvoitto, vaan esimerkiksi 1900-luvun historia maailmansotineen ja holokausteineen osoittaa ihan muuta.

Kiitettävässä vastauksessa ymmärretään, että identiteetit eivät ole toisiaan poissulkevia, vaan että eurooppalaisella voi samanaikaisesti olla näkemys kansallisesta ja eurooppalaisesta yhteenkuuluvuudesta.

8. Suomen julkisen sektorin alijäämä (30 p.)

8.1. (8 p.)

Hyvässä vastauksessa käy ilmi, että julkisen sektorin alijäämä Suomen kansantaloudessa merkitsee, että valtion ja kuntien tulot ovat pienemmät kuin niiden menot. Kuvion antama tieto selitetään yleispiirteisesti oikein.

Kiitettävässä vastauksessa selostetaan kuvion antama tieto täsmällisemmin. Julkinen sektori oli 1980-luvun lopulla ylijäämäinen, mutta syöksyi jyrkästi alijäämäiseksi 1990-luvun alussa (lama), pahimmillaan noin kahdeksaan prosenttiin BKT:sta. Julkinen talous muuttui 1990-luvun lopulla ylijäämäiseksi ja pysyi selvästi ylijäämäisenä (suurimmillaan kuusi prosenttia BKT:sta) vuoteen 2008, jolloin syntyi kansainvälinen finanssikriisi. Siitä lähtien julkinen talous on pysynyt alijäämäisenä (2–3 prosenttia BKT:sta). Julkisen sektorin velka suhteessa BKT:hen on kasvanut ja pienentynyt julkisen sektorin ali- ja ylijäämien tahdissa: julkisen sektorin alijäämän myötä velan osuus BKT:sta on kasvanut ja ylijäämäisinä aikoina pienentynyt. 1990-luvun alussa velan BKT-osuus nousi jyrkästi parissa vuodessa yli 50 prosenttiin, laski sitten 1990-luvun puolivälistä asteittain noin 30 prosenttiin finanssikriisin aattona ja on sitten vuodesta 2008 noussut jälleen nopeasti ja ylittänyt 60 prosentin rajan, mikä on Euroopan kasvu- ja vakaussopimuksessa asetettu tärkeä rajapyykki.

8.2. (12 p.)

Hyvässä vastauksessa tulee esiin, että julkisen sektorin alijäämää voidaan yrittää pienentää leikkaamalla julkisia menoja, kuten tulonsiirtoja, tai lisäämällä verotuloja eli kiristämällä verotusta. Nämä toimet heikentävät yleensä kokonaiskysyntää kansantaloudessa, sillä kotitalouksien käytettävissä olevat tulot laskevat. Kotitalouksien käyttämät julkiset palvelut myös vähenevät ja/tai kallistuvat.

Kiitettävässä vastauksessa kokelas nostaa esille esim. seuraavia seikkoja: julkisen sektorin menojen leikkaaminen merkitsee julkisen kulutuksen sekä investointien vähentämistä, tämä heijastuu kotitalouksiin suoraan valtion ja kuntien työpaikkojen vähenemisenä sekä välillisesti julkisia hankkeita toteuttavien yritysten heikkenevässä kyvyssä työllistää, työttömyys uhkaa siten lisääntyä kahta eri kautta. Kotitalouksille annettuja tulonsiirtoja kuten lapsilisä ja opintotukea voidaan leikata. Verojen kiristäminen voi koskea esimerkiksi ansiotulo-, arvonlisä- tai kiinteistöveroja tai veroluontoisia maksuja kuten polttoaineveroa. Eri toimet vaikuttavat kotitalouksiin eri tavalla sen mukaan, minkälaisesta kotitaloudesta on kyse, mitä veroja kiristetään ja mitä tulonsiirtoja leikataan. Vastauksessa annetaan tästä jokin esimerkki. Pittemällä tähtäyksellä julkisen talouden alijäämää pienentää se, että työllisyystilanne paranee ja työurat pitenevät, mutta työllisyyttä lisäävät toimenpiteet kuten yritystuet ja tutkimus- ja koulutusinvestoinnit lisäävät lyhyellä aikaperspektiivillä julkisia menoja.

8.3. (10 p.)

Hyvässä vastauksessa tulee esiin, että kuvion 2 mukaan Suomessa julkinen velka suhteessa BKT:en on ollut 2014 pienempi kuin useimmissa muissa EU-maissa, mutta kuvio 1 kertoo, että maan julkinen talous on jo useita vuosia velkaantunut suhteellisen nopeaa vauhtia. Mo-niin muihin EU-maihin verrattuna Suomen julkinen velka ei ole ollut edelleenkään suuri, mutta velan kasvu viittaa siihen, että julkisen talouden vaikeudet ovat muutakin kuin suhdanneluontoisia. Useimmat Suomea pienemmän julkisen velan maat olivat 2014 itäisen Keski-Euroopan maita, joissa julkinen sektori on pieni ja hyvinvointivaltiolla ominaisia palveluja ja sosiaalitutkia on niukasti. Pohjoismaista Ruotsi ja Tanska ovat kuitenkin nekin olleet Suo-

mea vähemmän velkaantuneita valtioita, joten niin sanottu pohjoismainen korkean verotuksen ja laajan julkisen sektorin malli näyttäisi olevan edelleen sinänsä yhdistettävissä korkeaan elintasoon.

Kiitettävässä vastauksessa selostetaan edellä olevaa asetelmaa monipuolisemmin ja kattavammin. Siinä tuodaan Suomen tilanteesta esille sekä Suomen vahvuuksia että riskejä muihin Euroopan maihin verrattuna.

9. Eduskuntapuolueiden ääniosuus vuoden 2015 eduskuntavaaleissa vaalipiireittäin (30 p.)

9.1. (4 p.)

Vihreän liiton kannatus on ollut suurempi Helsingissä ja Uudellamaalla, lähes kaikkialla muualla vasemmistoliiton kannatus on ollut suurempi. Vasemmistoliiton vahvoja alueita ovat etenkin pohjoisimmat vaalipiirit, mutta myös Helsingissä sekä Satakunnassa kannatus on ollut kohtalaisen suuri. Vihreillä Helsinki on kannatuksen suuruudessa omaa luokkaansa oleva vaalipiiri.

9.2. (8 p.)

Keski- ja Pohjois-Suomessa keskusta on selvä ykköspuolue, Helsingissä ja Uudellamaalla taas kokoomus. Satakunnassa suurin kannatus on perussuomalaisilla, Hämeessä SDP:llä, näissä vaalipiireissä on tosin pienet erot suurimpien puolueiden kesken. Taulukon neljässä pohjoisimmassa vaalipiirissä keskustan asema on vahva, muut puolueet (paitsi RKP Vaasassa) ovat paljon heikompia, mutta Helsingissä ja Uudellamaalla keskustan kannatus on pieni. Vain parissa vaalipiirissä on merkittävä RKP:n kannatus, Vaasassa hyvinkin suuri.

9.3. (10 p.)

Keskustapuolueen kannatuksen alueellisissa eroissa heijastuu se, että se on vanhastaan edustanut maa- ja metsätaloudesta elävää väestöä eikä ole päässyt oikein tunkeutumaan Etelä-Suomen suuriin kaupunkeihin. Kaupungistunut etelä on varsinkin kokoomuksen, SDP:n ja vihreiden tukialuetta, koska toimihenkilöt kannattavat näitä puolueita verraten paljon. Perussuomalaiset, SDP ja vasemmistoliitto kilpailevat osin samoista äänestäjistä. Hämeen ja Satakunnan kaltaisilla vanhoilla teollisuusseuduilla ne ovat menestyneet hyvin. Vihreiden kannatus on maatalousvaltaisissa vaalipiireissä vaatimatonta. RKP:n pääasiallinen kannattajakunta ovat ruotsinkieliset, jotka sijoittuvat rannikkoalueelle.

9.4. (8 p.)

Keskustapuolueen asema on vahva suuressa osassa maata, sen rinnalla olevat suurimmat puolueet ovat kuitenkin eri vaalipiireissä eri puolueita, joten jakolinjat ovat moninaiset. Perinteistä oikeisto–vasemmisto-jakoa sekoittavat perussuomalaiset, jotka kilpailevat vanhan vasemmiston kanssa samoista äänestäjistä mutta ovat porvarillinen puolue.